مقدمه

زيرساخت‌هاي حمل‌ونقل جاده‌اي دومين نقش اساسي را در تأمين ايمني عبور و مرور پس از عامل انسان به عهده دارند. وزارت راه و ترابري به عنوان متولي اصلي ايمني حمل‌ونقل جاده‌اي همواره اقدامات مؤثري در خصوص ايمن‌سازي زيرساخت‌ها و كاهش تصادفات جاده‌اي به عمل آورده است. ولي اغلب اين اقدامات بر روي راههاي موجود و در حال بهره‌برداري صورت گرفته و جنبه واكنشي داشته و كمتر شامل روش‌هاي پيشگيرانه بوده است. بررسي تصادفات و علل‌يابي آن و همچنين اصلاح نقاط پر تصادف از جمله مهترين اقدامات واكنشي محسوب مي‌شوند. اين در حاليست كه اقدامات واكنشي علاوه بر نياز به هزينه‌هاي زياد، با مشكلات اجرايي متعددي نظير هدايت ترافيك و تأمين ايمني كاربران در حين انجام عمليات نيز مواجه هستند.

از طرفي تجربه و بررسي‌ها نشان داده است اغلب مشكلات ايمني موجود در پروژه‌هاي راه ريشه در زمان مطالعه، طراحي و ساخت راه دارد به همين خاطر در يك دهه گذشته فرآيندي نوين براي كنترل طراحي و اجراي پروژه‌هاي راه به لحاظ رعايت اصول ايمني و كاهش بروز مشكلات ايمني پس از بهره‌برداري در اغلب كشورهاي دنيا به نام بازرسي ايمني راه با رويكردي پيشگيرانه شكل گرفته است.

مطالعات طرح بازرسي ايمني راه در كشور از سال ۱۳۸۲ در پژوهشكده حمل‌ونقل آغاز گرديد كه پس از مطالعات وسيع بر روي كارهاي انجام شده در بيش از ده كشور پيشرو در بازرسي ايمني راه و تطبيق آن با شرايط حاكم در داخل كشور، مجموعه‌اي تحت عنوان راهنماي بازرسي ايمني راه حاصل شد. در راهنماي مذكور علاوه بر تشريح مفاهيم، اصول و مراحل بازرسي ايمني راه، از مثالهاي متعدد همراه با شكل و تصوير جهت فهم بهتر مطالب استفاده شده است و همچنين حاوي مطالعات موردي از مراحل مختلف بازرسي ايمني راه مي‌باشد كه استفاده كننده را با نحوه انجام بازرسي ايمني و تهيه گزارش آشنا مي‌كند.

همچنين "دستورالعمل بازرسي ايمني راه"، براساس مطالب مندرج در راهنماي بازرسي ايمني راه تهيه گرديد كه مشتمل بر پنج فصل (۳۵ ماده و ٦٥ تبصره و يك پيوست حاوي چك ليست‌هاي بازرسي ايمني راه) است. استفاده كنندگان از دستورالعمل جهت توضيح بيشتر و درك بهتر مفاد آن مي‌توانند به راهنماي بازرسي ايمني راه كه از طرف وزارت راه و ترابري منتشر گرديده است مراجعه نمايند.

سياست اجراي بازرسي ايمني راه به همراه دستورالعمل مذكور طي بخشنامه شماره ۱۱/۷۱۰٤ مورخ ۸٦/٤/۲٦ و براساس مصوبه شورايعالي فني و امور زيربناهاي حمل ونقل به سازمانهاي ذيربط، توسط مقام عالي وزارت ابلاغ گرديد كه از تاريخ مذكور براي كليه كارفرمايان، مشاوران و افراد حقيقي و حقوقي صلاحيت داري كه بر

اساس سياست‌هاي مصوب ابلاغي وزارت راه و ترابري اقدام به انجام بازرسي ايمني راه مي‌نمايد لازم‌الاجرا است.

بنابر ابلاغيه و توضيحات فوق، بازرسي ايمني راه در كليه مراحل طراحي، ساخت و بهره‌برداري راهها قابل انجام مي‌باشد كه با توجه به فازهاي مطالعه و اجراي پروژه هاي راهسازي در نظام فني و اجرايي پروژه هاي عمراني كشور، مراحل ششگانه ذيل براي بازرسي ايمني راه در كشور رسميت دارد:

مرحله ١: بازرسي مطالعات امكان‌سنجي (توجيه فني و اقتصادي - فاز صفر)

مرحله ٢: بازرسي مطالعات طراحي اوليه (طراحي اوليه - فاز يك)

مرحله ٣: بازرسي مطالعات طراحي قطعي (طراحي جزييات - فاز دو)

مرحله ٤: بازرسي پيش از گشايش

مرحله ٥: بازرسي طرح‌هاي هدايت ترافيك در حين انجام عمليات راه

مرحله ٦: بازديد ايمني راههاي موجود

تذكر: جهت شناسايي و رفع مشكلات در راههاي در دست بهره‌برداري كشور، بجاي بازرسي ايمني كه براي راههاي موجود اختياري مي‌باشد، فرايند بازديد ايمني راههاي موجود كه جزء وظايف ذاتي دستگاه متولي بهره‌برداري و نگهداري راه‌ها محسوب مي‌گردد در غالب دستورالعمل مربوطه مي‌بايست انجام شود..